

ПЕРВІСНА РЕЛІГІЯ ЯК ПЕРШОДЖЕРЕЛО СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Кожен народ віками творив своє бачення та розуміння світу, свій духовний світ, релігійно-світоглядне коріння якого сягає сивої давнини, коли людина була гармонійно пов'язана з природою [1].

За словами Дюркгейма, релігія подібна до вікової утроби, з якої виходять всі зародки людської цивілізації. «Оскільки її завдання – осягнути всю дійсність, світи, фізичної і духовної сили, які рухають як тілами, так і умами, – все це сприймалося в релігійній формі. Найрізноманітніші методи і прийоми, що забезпечують можливість духовного життя (закони, моральність і мистецтво) або служать матеріальному життю (природні, технічні та практичні науки) прямо чи опосередковано вийшли з релігії». «З того моменту, коли люди збагнули, що між речами існують внутрішні зв'язки, стали можливі наука і філософія. Релігія відкрила їм шлях» [2, 3].

Причина цього все ж не в тому, що релігія, як вважає Дюркгейм, є просто обожнювання суспільної свідомості. Навпаки, хоча суспільне життя залежить від релігії, сфера релігії лежить поза соціального контролю, і первісний релігійний інстинкт є інстинктом залежності від надлюдських сил. Це почуття в первісній людині навіть сильніше, ніж в людині високої культури, бо остання завжди має деяку незалежність відносно зовнішнього світу, в той час як дикун живе в постійній залежності від сил, які він не в змозі ні зрозуміти, ні контролювати. Він оточений таємничими силами, що проявляються і в зовнішній природі, і в його внутрішній свідомості, на землі і на небі, у тварин та рослини не менше, ніж у снах душ і видіннях покійних. Тому первісна релігія характеризується універсальністю, неясністю і неможливістю виділити один певний тип релігійної віри і культу як джерело і вихідну точку свого розвитку.

Сучасні антропологи і дослідники примітивного мислення намагалися довести, що релігія є вторинне явище, і що початкове ставлення людини до дійсності було чимось на зразок емпіричного матеріалізму. Так, класична теорія еволюційної школи антропологів,

від Тейлора до Фрезера, приписує походження релігії забобонному страху перед духами, що поступово виріс із культу предків, так що кожне незрозуміле або жахливе явище природи приписувалося дії подібних особистих духів. Звідси, на думку Тейлора, поняття про людську душу послужило зразком для ідей про нематеріальні істоти взагалі [5].

Міфологія має свою цінність і значення, якщо не в сфері релігії, то принаймні в сфері думки. Вона дає місце першому прояву вільної раціональної допитливості і відкриває шлях справжньому інтелектуальному умогляду, який знаходить вираження у розвинених напівфілософських системах первісних народів. Навіть у своїх примітивних формах вона містить в собі певний життєвий критицизм. Можна припустити, що критичний елемент первісної думки призводить не до розвитку і очищенню релігійних концепцій, а швидше до їх розкладання і заперечення.

Динамічний елемент первісної культури слід шукати скоріше в сфері безпосереднього релігійного досвіду, ніж у свідомих раціональних пошуках. Може здатися парадоксальним припущення, що висхідну точку людського прогресу треба шукати у вищому типі знання - інтуїції чистого буття, але слід пам'ятати, що принаймні в інтелектуальній сфері людський розвиток ішов не стільки від нижчого до вищого, скільки від змішаного до роздільного. Наприклад, мистецтво та література не розвивалися прямолінійно, як матеріальна культура. «Низька» культура може продукувати мистецтво у своєму роді досконале і таке, що не піддається поліпшенню. Подібно до цього, навіть найвідсталіші народи мають високо розвинуте релігійне почуття, яке часом проявляє себе з майже містичною глибиною.

Таким чином, і для дикуна і для філософа все закінчується таємницею, неясне і невиразне первісне мислення приходять до того ж висновку, що і найглибший містик. Досить згадати слова святого Августина про те, що неспокійне серце заспокоїться тільки в Бозі [4].

Список використаних джерел

1. Афанасьєва Л.В. Релігійно-світоглядні уявлення народів Північного Приазов'я: діалог культур / Л.В.Афанасьєва, Л.Ф.Глинська // Культура народів Причорномор'я. – 2002.
2. Доусон К. Прогресс и религия. Пер. с англ. Брюссель, 1991

3. Дюркгейм Э. Элементарные формы религиозной жизни // Мистика. Религия. Наука. Классика мирового религиоведения. Антология / Пер. с англ., нем., фр. сост. и общ. ред. А.Н.Красникова. – М.: Канон+, 1998.
4. Олексенко Р.И. Религиозная культура как часть духовности человека / Р.И. Олексенко // Материали за 12-а международна научна практична конференция: «Найновите научни постижения», – 2016. Том 3. Закон. Философия. Политика. София. «Бял ГРАДБГ» ООД – С. 57-59.
5. Тайлор Э.Б. Первобытная культура: Пер. с англ. – М.: Политиздат, 1989.